

مرکز تحقیقات کامپیوتر علوم اسلامی

مهدویت و شکوفایی و بالندگی انسان

«عصر ظهور»، عصر زیبایی‌ها، نوآوری‌ها، شکوفایی‌ها و خیر و خوبی‌ها است؛ دوران معنویت‌گرایی، خردورزی و دادگری مطلق است؛ هنگامه رویش و بالندگی روحی و تکامل واقعی است؛ زمان نعمت، رحمت، برکت و پیشرفت است؛ دوران حاکمیت دین، قانون، نظم و عدل است... این تصویر کلی با جزئیات کامل آن در منابع دینی ما ارائه شده و دورنمای آینده را، روشن، منطقی و متعالی جلوه داده است. تصویر یادشده، نشانگر تغییرات و تحولات گسترده و فراگیر در تمامی عرصه‌های زندگی و حکایت‌گر نو شدن، شکوفا گشتن و به اوج رسیدن است. البته «کمال انسان»، با وجود «انسان کامل» و «به دست کمال بخش» او قابل دستیابی است و به همین جهت عصر ظهور، دوران تجلی و تبلور خیرات و زیبایی‌ها به دست مصلح کل و منجی موعود امام مهدی علیه السلام است.

آینده به نام تو رقم خواهد خورد بر باورمان جمعه قسم خواهد خورد
روزی که بهار با تو آغاز شود نوروز تصنعی به هم خواهد خورد

یکی از ویژگی‌های بارز و برجسته این عصر، «شکوفایی انسان» است؛ یعنی، رونمایی از همه استعدادها و ظرفیت‌های وجودی انسان و بازگشایی راه‌های پیشرفت مادی و معنوی و بهره‌وری بهینه از نعمت‌ها و امکانات.

امام مهدی علیه السلام زوایای نامکشوف و ناپیدای انسان را آشکار می‌کند و گره‌های کور زندگی مبهم و جاهلانه او را می‌گشاید. او حقایق و واقعیات حیات بشری را تبیین کرده و زمینه‌ها و بسترهای رشد و فرارسایی او را مهیا می‌سازد. او به امری عظیم قیام می‌کند و پرده از امور مخفی و مجهول زندگی بر می‌دارد.

ابی سعید خراسانی می گوید: به امام صادق علیه السلام عرض کردم: برای چه ایشان «مهدی» نامیده شده است؟ فرمود: برای اینکه به هر چیزی که مخفی باشد، هدایت می شود... قطعاً او به امری عظیم قیام می نماید (لأنه یهدی الی کل امر خفی... انه یقوم بأمر عظیم).^۱

امام گنج‌های وجودی انسان را آشکار می‌سازد؛ همان گونه که گنج‌های زمین را استخراج می‌کند (یستخرج الكنوز و یفتح مدائن الشرک) و او را با مقام و منزلت واقعی خود آشنا می‌سازد. در واقع انسان‌هایی که از فطرت و سیرت حقیقی و باطنی خود دور شده و صورت غیر انسانی و ناراستی پیدا کرده‌اند، طبق همین صورت رفتار می‌کنند و سیرت الهی و متعالی خود را فراموش کرده‌اند. فاجعه‌بارترین حالت برای آدمی، همین دوری از سیرت و فطرت الهی و گم‌گشتگی و حیرت است. نتیجه این حیرت و صورت‌گزینی غیر انسانی، رفتارهای رذیلانه و غیر فاضله است؛ یعنی، فرو رفتن در جهالت، جنایت، غفلت، ظلمت، حیوانیت و... به همین جهت جامعه انسانی همواره آکنده از ظلم و ستم، فساد و تباهی، تجاوز و حق‌کشی، فقر و احجاف و تشویش و ناامنی است.

تا زمانی که انسان‌ها با یک حرکتی پویا و بنیادین، به شکوفایی سیرت الهی و حقیقی خود نپردازند و به آن حقیقت و ظرفیت وجودی خود باز نگردند، همه این کاستی‌ها و ناراستی‌ها باقی مانده و جامعه بشری همچنان غرق در آلام، اضطراب‌ها و انحراف‌ها خواهد بود. علاوه بر این، با شکوفایی ظرفیت‌ها و توانایی‌های انسان - و به تبع آن ظرفیت‌های طبیعت و... - و آشنایی عمیق او با کرامت و منزلت واقعی و الهی خود، زمینه برون‌رفت از زندگی مادی و غیر اصیل فراهم شده و بسترهای سیر و سلوک روحی و فکری و حرکت کمال‌گرایانه او شکل خواهد گرفت.

این گسست از پیشینه غیر انسانی و پیوست به آینده رحمانی و بازگشت به سیرت واقعی، به دست امام مهدی علیه السلام در عصر ظهور صورت خواهد گرفت.

۱. مجلسی، بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۰.
۲. علی بن عیسی اربلی، کشف الغمّة، ج ۲، ص ۴۷۰.

امام باقر علیه السلام می فرماید: «... یملاً الارض عدلاً و قسطاً و نوراً كما ملئت ظلماً و جوراً و شراً»؛ «او زمین را آکنده از عدل، قسط و نور می کند؛ همان گونه که از بیداد، ستم و شر پر شده است» و نیز «یصنع كما صنع رسول الله یهدم ماکان قبله كما هدم رسول الله امر الجاهلیة و یستأنف الاسلام جدیداً بعد ان یهدم ماکان قبله»؛ «[مهدی] بر طبق شیوه رسول خدا رفتار می کند و آنچه از نشانه های گذشته باشد از میان بر می دارد؛ همان گونه که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نشانه های جاهلیت را از بین برد. پس از ریشه کن ساختن گذشته [جاهلی]، اسلام را از نو احیا می کند».

می آید و آیه های باران با اوست بوی گل و عطر لاله زاران با اوست

می آید و باغ خشک جان های ملول مشتاق که رمز نوبهاران با اوست

با نگرشی دقیق و اصولی در روایات مربوط به عصر ظهور و حضور مستقیم امام معصوم در جامعه جهانی، می توان ابعاد مختلف بازپروری ظرفیت های وجودی انسان و شکوفایی توانایی ها و استعداد های نهادی او را شناسایی کرد و زمینه های درک و فهم ساز و کار اصلاح جامعه بشری و به سازی رفتارها، گفتارها و پندارهای انسان ها را - با توجه به سیرت الهی و واقعی آنها - فراهم ساخت. ترسیم بسیار دلپذیر و دوست داشتنی از عصر ظهور، مستلزم شناخت هر چه بیشتر نحوه رشد و تعالی انسان ها و زیباسازی روح و روان آنها است. باید گام در مسیری بگذاریم که اشتیاق جانها و دلها را برای درک آن دوران فزونی بخشیم و پیش بینی های وحیانی را ملموس و مطلوب همگان سازیم.

رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و سلم می فرماید: «... خوشا به حال کسی که با مهدی، ملاقات کند و خوشا به حال کسی که او را دوست داشته باشد و خوشا به حال کسی که به او معتقد باشد؛ او آنان را از هلاکت نجات می بخشد. به خاطر اقرار به خداوند و به رسول او و به همه امامان، خداوند بهشت را به روی آنان می گشاید. مثل آنان در زمین، همچون مشک است که بویش پخش می شود و تغییر نمی کند و مثل آنان در

۱. نعمانی، الغیبة، ص ۲۴۳.

۲. همان، ص ۲۳۰، ح ۱۳.

آسمان، همچون ماه نورافشان است که نورش هرگز خاموش نمی‌گردد^۱ و «زمین پربرکت می‌شود و امت من در عصر او چنان زندگی [خوبی] دارند که در هیچ زمانی چنین نبوده است (تعیش امتی فی زمانه عیشاً لم تعشه قبل ذلک فی زمان قطاً)^۲». همچنین: «امت من در عصر او چنان برخوردار از نعمت‌ها می‌شوند (و به سطح بالایی از رفاه و زندگی می‌رسند) که نظیری برای آن نیست (تتنعم امتی فی زمن المهدی نعیماً لم یتنعموا مثله قطاً)^۳».

البته شکوفایی و بالندگی در عصر ظهور، منحصر در انسان نیست؛ بلکه شامل علم و صنعت، اقتصاد، کشاورزی، سیاست و... می‌شود و جامعه جهانی از یک رشد متوازن، فراگیر و چند بعدی برخوردار می‌گردد. امید آنکه اندیش‌وران و پژوهشگران با دقت و ژرف نگری در این عرصه، ابعاد و زوایای مختلف این رشد و شکوفایی فراگیر را تبیین کنند و با رویکردهای علمی و نظری، امکان تحقق بعضی از آنها را در جامعه منتظر، بررسی نمایند.

چشم‌ها پرسش بی‌پاسخ حیرانی‌ها	دست‌ها، تشنه تقسیم فراوانی‌ها
با دل زخم، سر راه تو آذین بستیم	داغ‌های دل ما، جای چراغانی‌ها
حالیا دست کریم تو برای دل ما	سرپناهی است در این بی‌سر و سامانی‌ها
وقت آن شد که به گل، حکم شکفتن بدهی	ای سرانگشت تو آغاز گل افشانی‌ها
فصل تقسیم گل و گندم و لبخند رسید	فصل تقسیم غزل‌ها و غزل خوانی‌ها
چشم تو، لایحه روشن آغاز بهار	طرح لبخند تو پایان پریشانی‌ها

رحیم کارگر
عضو هیئت تحریریه

۱. مجلسی، بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۳۱۱.
۲. سیوطی، العرف الوردی، ص ۹۹.
۳. اربلی، کشف العمة، ج ۲، ص ۴۳۳.

مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی